

Najnovija zakonska regulativa u Republici Srbiji u oblasti podsticaja i finansiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja

Zorica Vasiljević¹, Vladimir Zakić¹, Vlado Kovačević²

¹Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

²Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, Beograd, Srbija

Sažetak

U radu je analizirana najnovija zakonska regulativa u oblasti podsticanja finansiranja poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja u Republici Srbiji. Zakonodavna politika u ovoj oblasti uslovljena je potrebom za uspostavljanjem tržišnih instrumenata i unapređenja segmenta finansiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i potrebom za usklađivanjem sa EU zakonodavstvom i pravilima Svetske trgovinske organizacije. U Republici Srbiji je u pripremi ili na snazi set zakona čiji je cilj uspostavljanje instrumenata za finansiranje i upravljanje rizikom poslovanja u poljoprivrednom sektoru. Za oblast finansiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja od najvećeg značaja su *Zakon o podsticajima u poljoprivredi* koji definiše uslove za ostvarivanje prava na subvencije, *Zakon o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje* kao i *Zakon o javnim skladištima za poljoprivredne proizvode* i *Nacrt zakona o robnim berzama*. U istraživanju i analizi je korišćeno više metodoloških postupaka, kao što su metod istraživanja za stolom, metodi analize i sinteze, metod dedukcije i metodi deskriptivne statistike. U radu je zaključeno da je neophodno da se povećaju sredstava namenjena finansiranju ovih oblasti, kao i da prelazak na EU programe subvencija u oblasti finansiranja agrara i ruralnog razvoja treba prilagoditi domaćim potrebama.

Ključne reči: poljoprivreda, upravljanje rizikom, finansiranje poljoprivrede, subvencije u poljoprivredi

Uvod

Karakteristika agrarne politike u periodu posle 2000. godine do danas je izostanak jasne Vladine strategije za razvoj agrarnog sektora. Institucionalne i zakonodavne reforme su započete, ali ne i okončane. Nedovoljna budžetska sredstva uslovlila su nemogućnost rešavanja problema u oblasti podsticanja ruralnog razvoja i finansiranja poljoprivrede. Od 2005. godine Republika Srbija je u procesu pregovaranja za uključivanje u Svetsku trgovinsku organizaciju (STO) započela proces usklađivanja sa STO prema kome je u obavezi da ukine direktne podsticaje za poljoprivrednu proizvodnju.

Trenutno poljoprivredni proizvođači mogu koristiti samo nacionalna budžetska sredstva za subvencionisanje poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja. U narednim godinama očekuje se akreditacija Uprave za agrarna plaćanja i Ministarstva finansija, što će poljoprivrednim proizvođačima omogućiti pristup EU sredstvima kroz IPARD program.

Materijal i metode rada

U istraživanju i analizi je korišćeno više metodoloških postupaka. Pre svega je korišćen postupak istraživanja za stolom (*desk research*), putem koga je istraživana domaća i inostrana literatura koja se bavi predmetnom problematikom, kao i važeća legislativa ili ona koja je u fazi nacrtu i javne rasprave, a koja se odnosi na oblast finansiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja u Republici Srbiji. U radu su korišćene i metode analize i sinteze, zatim metod dedukcije i metode deskriptivne statistike.

Rezultati i diskusija

U radu je analizirana najnovija zakonska regulativa u Republici Srbiji kojom se reguliše oblast finansiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja, a gde je najznačajnije sledeće: (1) Zakonska regulativa u oblasti podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, (2) Zakonska regulativa kojom se definišu intervencije na tržištu poljoprivrednih proizvoda, (3) Zakon o javnim skladištima za poljoprivredne proizvode, (4) Zakon o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje i (5) Nacrt zakona o robnim berzama.

Zakonska regulativa u oblasti podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju

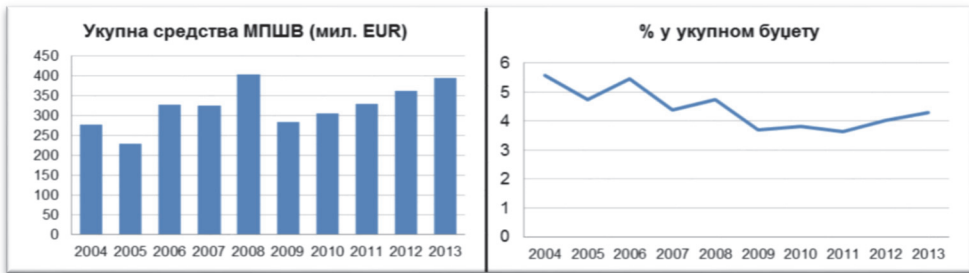
Nekoliko jasnih karakteristika i trendova se mogu uočiti (Živkov et al., 2010):

1) Nepredvidivost agrarne politike. Nakon demokratskih promena 2000. godine nekoliko puta se promenila agrarna politika u Srbiji. U periodu 2001- 2003. godine orijentacija je bila na cenovnoj podršci za određene kulture (soja, suncokret, šećerna repa, pšenica) i nisu postojale druge mere agrarne politike. U periodu od 2004. do 2007. godine značajno je uvećan agrarni budžet, ukinuta je podrška cenama, a težište podrške je prebačeno na investicije, na mere ruralnog razvoja, na razvoj tržišta poljoprivrednih kredita i razvoj tržišta zemljišta. U periodu od 2008. do 2012. godine osnovna podsticajna mera bila je plaćanje po jedinici površine.

2) Agrarni budžet koji je značajno manji od potreba. Kako god da se budžet merio (po hektaru, po farmi, kao procenat ukupnog budžeta ili BDP-a), on je mali. Naročito se ova konstatacija može izreći za period 2007-2012.g. kada agrarni budžet dostiže svoje najniže vrednosti (kako u apsolutnom tako i u relativnom iznosu). Pored nepredvidivih mera podrške, u poslednjih 10 godina varira i veličina budžeta za podršku poljoprivredi. Iako su se izdvajanja za poljoprivredu u 2004. godini više nego udvostručila i iznosila 5% ukupnog budžeta, od 2008. godine agrarni budžet je ponovo pao na oko 2,2% ukupnog budžeta Republike Srbije.

3) Razvoj tržišta kredita. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije je 2004. godine razvilo program subvencionisanog kreditiranja poljoprivrednika preko banaka. Cilj ovih mera je bio usmeravanje poljoprivrednika na banke kao izvor kapitala za unapređenje poljoprivrede, s jedne strane, i usmeravanje banaka na poljoprivrednike kao pouzdane klijente, s druge strane. Ove mere su dale rezultat, jer su banke prepoznale mogućnost sektora i mnoge od njih razvile portfolio za poljoprivredu.

Na osnovu Zakona o budžetu Republike Srbije za 2013. godinu, predviđena sredstva za Razdeo 23 - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (MPŠV) iznosila su 44,7 milijardi dinara. U odnosu na 2012. godinu, predviđena budžetska sredstva bila su za 9,4% veća. Osim apsolutnog povećanja budžetskih sredstava za poljoprivredu, zabeleženo je i povećanje učešća poljoprivrede u ukupnom budžetu Republike Srbije, koje je u 2013. godini iznosilo 4,3%, što je za 0,3 procentna poena više nego u 2012. godini (Milovanović et al., 2008).

Graf.1. Budžet MPŠV i udeo u ukupnim budžetskim sredstvima u periodu 2004-2013. g.

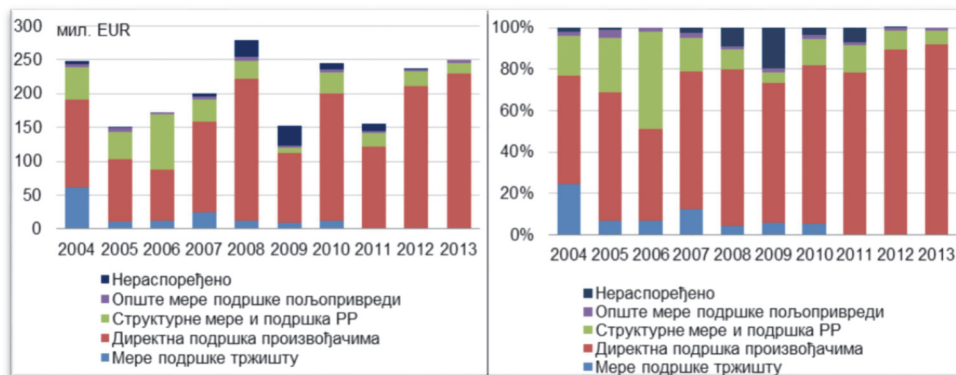
Budget of MAFW and its share in the total budget in the period 2004-2013

Izvor: Zakoni o budžetu Republike Srbije za odgovarajuće godine
 Source: Law on budget of the Republic of Serbia for adequate years

Ukupna sredstva MPŠV u 2013. godini izražena u evrima iznosila su 395,1 miliona i po visini su na drugom mestu gledano za period od 2001. godine – odmah nakon rekordno visoke 2008. godine, kada su ukupna sredstva za poljoprivredu iznosila 403,8 miliona evra.

U pogledu strukture podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju prema tipovima podsticaja, u 2013. godini nije došlo do značajnijih promena u odnosu na 2012. godinu. Mere podrške tržištu koje su od 2011. godine isključene iz sistema podrške, nisu finansirane ni u 2013. godini. Najzastupljeniji oblik podsticaja su direktna plaćanja, na koje je u 2013. godini utrošeno 25,9 milijardi dinara, odnosno 94,4% ukupnih sredstava za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju. U odnosu na 2012. godinu, udeo direktnih podsticaja u ukupnoj podršci povećan je za 2,9 procentnih poena.

Za podsticaje ruralnom razvoju u 2013. godini izdvojeno je 1,1 milijarda dinara, odnosno 4,0% ukupno utrošenih budžetskih sredstava. Važno je napomenuti da ovde nisu uključena sredstva za finansiranje ruralne infrastrukture, koja se od 2012. godine finansira sa podračuna Uprave za poljoprivredno zemljište i Uprave za šume (što nije bio slučaj u prethodnim godinama). Podaci ukazuju na činjenicu da i sa uključivanjem sredstava utrošenih za ove namene u 2012. i 2013. godini u podršku ruralnom razvoju, podrška toj grupi mera i dalje ostaje relativno niska u odnosu na prethodni period (Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, 2014).

1) Nepotpuni podaci za 2009. / inconclusive data for 2009

2) Klasifikacija mera prema APM modelu / Classification of measures by the APM model

Graf. 2. Obim i struktura podsticaja poljoprivredi i ruralnom razvoju u periodu 2004.-2013.

Volume and structure of the agricultural and rural development subsidies in the period 2004-2013

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, Izveštaj o stanju u poljoprivredi u Republici Srbiji u 2013. godini

Source: Ministry of Agriculture and Ecology of the Republic of Serbia, Report on state of agriculture in the Republic of Serbia in 2013

Zakonska regulativa kojom se definišu intervencije na tržištu poljoprivrednih proizvoda

Članom 12. Zakona o robnim rezervama predviđene su aktivnosti koje sprovodi Direkcija za robne rezerve, a koje se ogledaju u kupovini svih ponuđenih količina poljoprivredno-prehrambenih proizvoda standardnog kvaliteta i ostalih proizvoda, prodaji roba iz rezervi, izvozu tržišnih viškova iznad bilansnih potreba Republike, interventnom uvozu, davanju robe na zajam privrednim subjektima.

Izmenama Zakona uvodi se zabrana intervencija robnih rezervi na tržištu, u skladu sa kriterijumima Svetske trgovinske organizacije, tako da se robne rezerve neće moći koristiti za stabilizaciju proizvodnje, tržišta i cena, zaštitu domaće proizvodnje i unapređenje izvoza.

Republika Srbija ima obavezu na putu ka EU integracijama da uspostavi oba mehanizma tržišnih intervencija u poljoprivrednom sektoru - Subvencionisanje troškova skladištenja (*Private storage aid*) kao i Mehanizam otkupa poljoprivrednih proizvoda (*Public interventions*).

Planirano je da kao i u većini zemalja članica EU interventna agencija bude u okviru Uprave za agrarna plaćanja.

Uvođenje intervencija na tržištu imaće za rezultat povećanje izvesnosti poslovanja u poljoprivrednom sektoru kao i stvaranje mogućnosti za uspostavljanje termenske trgovine poljoprivrednim proizvodima².

Zakon o javnim skladištima za poljoprivredne proizvode

Česti problemi u isporuci proizvoda uskladištenih u skladištima za poljoprivredne proizvode u proteklim decenijama doveli su do potrebe kreiranja sistema „sigurnog skladištenja“. Skladišnica definisana Zakonom o obligacionim odnosima (Sl. list SFRJ, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i Sl. list SRJ, br. 31/93) se u praksi pokazala kao nedovoljno sigurna potvrda o ostavi poljoprivrednog proizvoda iz razloga što su se u praksi dešavali brojni slučajevi ostaviocima robe kao što je Direkcijama za robne rezerve i drugim vlasnicima uskladištenih poljoprivrednih proizvoda da ne mogu podići svoju uskladištenu robu.

Zakonom o javnim skladištima za poljoprivredne proizvode (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 41/09) uspostavljen je sistem javnih skladišta u Republici Srbiji i kreirana robna hartija od vrednosti (robni zapis), koja garantuje sigurnu isporuku uskladištenih poljoprivrednih proizvoda u javnim skladištima.

Upravo zahvaljujući sigurnosti isporuke robe robni zapisi predstavljaju prvorazredno sredstvo obezbeđenja i većina komercijalnih banaka izdaje kredite po osnovu robnih zapisa.

Sistem javnih skladišta se zasniva na licenciranju skladišta za žitarice, uljarice i smrznuto voće. Da bi skladište dobilo licencu, mora da zadovolji uslove u pogledu opreme i kapaciteta kao i da ima pozitivne uslove poslovanja u prethodnom obračunskom periodu i određeni nivo slobodnog kapitala.

Javna skladišta za sopstvenu uskladištenu robu ili uskladištenu robu trećih lica izdaju robni zapis kao potvrdu o uskladištenju. Robni zapis vlasnik može koristiti kao obezbeđenje kratkoročnih kredita koji po pravilu imaju nižu kamatnu stopu ili može prodati robni zapis kada po pravilu

² Dosadašnji model tržišnih intervencija po kome se otkupna cena za poljoprivredne proizvode formirala na osnovu odluke Vlade imao je za posledicu nemogućnost uvođenja terminskog tržišta za koje cena poljoprivrednog proizvoda mora biti formirana na tržišnim principima kao što su mehanizmi EU intervencija.

ostvaruje višu cenu za svoju robu u odnosu na istu koja nije obezbeđena robnim zapisom.

Obe koristi za vlasnika robnog zapisa, tj. bolja cena za robu koja je uskladištena u javnom skladištu i prihvatanje robe na robnom zapisu kao kolateralna od strane komercijalnih banaka, uslovljene su poverenjem u sistem koje banke i trgovci imaju. Ova sigurnost robnog zapisa potiče iz tri kruga poverenja koji su ugrađeni u sistem i to: prvi krug je da samo prvorazredna skladišta sa odgovarajućim pokazateljima poslovanja i opremom mogu biti licencirana, drugi krug je postojanje posebne inspeksijske službe koja redovno i vanredno kontroliše stanje robe u javnim skladištima i treći krug je postojanje Kompenzacionog fonda koji u slučaju da vlasnik robe ne može dobiti istu iz javnog skladišta u roku od pet dana vansudskim putem obeštećuje vlasnika robe i pokreće postupak prema nesavesnom javnom skladištu. Zahvaljujući ovakvim mehanizmima zaštite, banke koje odobravaju kredite na osnovu robnog zapisa kao zaloge ili trgovci koji kupuju isti, voljni su da daju bolje uslove u pogledu kamatne stope i brzine odobravanja kredita tj. višu cenu za robu u javnom skladištu obzirom da nemaju rizik vezan za isporuku uskladištene robe.

Sistem javnih skladišta i Kompenzacioni fond visoko su ocenjeni od strane inostranih institucija, pa je Evropska banka za obnovu i razvoj (*EBRD*) na osnovu takve ocene odobrila 50.000.000 evra kroz „sistem podele rizika“ prema tri komercijalne banke koji su namenjeni kreditima koji se izdaju na osnovu robnih zapisa.

Praksa u svim zemljama sa razvijenim sistemom javnih skladišta je da se državne rezerve žitarica i uljarica čuvaju isključivo u javnim skladištima kao najsigurnijem mestu za čuvanje robe. I u Republici Srbiji Republička direkcija za robne rezerve je donela odluku da skladišti državne rezerve u javnim skladištima. U proleće 2013. godine sprovedena je opsežna akcija inspekcije robe od strane Republičke direkcije za robne rezerve i tom prilikom u sedam javnih skladišta koja skladište državnu robu nisu uočeni nikakvi propusti u radu.

Zakon o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje

U 2012. godini uz podršku *EBRD* započelo se sa izradom treće grupe robnih hartija od vrednosti koje se zasnivaju na proceni budućeg roda – Potvrda o predžetvenom finansiranju. Ovaj Zakon usvojen je krajem 2014. godine.

Prema ovom Zakonu koji reguliše predžetveno finansiranje, sistem potvrda o budućem prinosu bi se zasnivao na sledećem (Hardaker et al., 2004):

- Da potvrdu o budućem prinosu kao i sve promene na potvrdi vrši Ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede;
- Procena budućih prinosa je na založnom poveriocu;
- U slučaju da kredit nije uredno servisiran, Ministarstvo poljoprivrede bi stavilo u pasivni status registrovano poljoprivredno gazdinstvo koje je nesavesni založni dužnik. (Poljoprivredna gazdinstva koja su u pasivnom statusu ne mogu koristiti mere podsticaja).

Sistem predžetvenog finansiranja poljoprivrednim proizvođačima omogućava dodatni instrument za finansiranje poljoprivredne proizvodnje. Ukratko, potvrdom o budućem prinosu će se omogućiti: (1) ažurna evidencija založenog roda sa katastarskih parcela, (2) dodatne sankcije u vidu prelaska u pasivni status registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u slučaju neurednog servisiranja duga, (3) jasne i zakonske procedure koje će pomoći založnim poveriocima da naplate potraživanja.

Nacrt zakona o robnim berzama

U ovom trenutku u Republici Srbiji ne postoje zakonski preduslovi za uspostavljanje klasičnog instituta robne berze, te domaćim poljoprivrednim proizvođačima nisu na raspolaganju mogućnosti koje su na raspolaganju poljoprivrednim preduzećima u razvijenim zemljama. Navedene nedostatke i uspostavljanje modernog robno-berzanskog sistema neophodno je rešiti kroz zakonsko regulisanje robno-berzanskog poslovanja (Belozertsov et al., 2011).

Kada bude usvojen, Zakon o robnim berzama će regulisati:

- Pitanja vezana za dobijanje dozvola za rad robnih berzi i članova robnih berzi;

- Uspostavljanje institucije nadležne za licenciranje i kontrolu robnih berzi, shodno praksi u zemljama EU, gde se ide na objedinjavanje kontrolnih organa robnih berzi, efektnih berzi, bankarskog sektora i sl. Komisija za hartije od vrednosti je predviđena kao nadzorni organ nadležan za robne berze, što će pojednostaviti rad robnih berzi, povećati efikasnost i sniziti troškove robno-berzanskog sistema u Srbiji;

- Uspostavljanje kliringa i saldiranja na samoj robnoj berzi, čime će se unaprediti sigurnost trgovanja, a sa druge strane nestaće potreba da učesnici berzanskog trgovanja sami obavljaju transakcije plaćanja robe i

organizovanje prenosa vlasništva na robi (što je sada slučaj), već će navedeni posao automatski raditi robna berza preko klirinške kuće;

- Uspostavljanje arbitraže na berzi kao i zaštitnih fondova, što će podići sigurnost berzanskog trgovanja kroz uspostavljanje efikasne vansudske procedure isplate oštećene strane u berzanskom trgovanju na samoj berzi, čime će se izbeći dugi sudski sporovi, a berzansko poslovanje učiniti atraktivnijim;

- Uspostavljanje robnih-investicionih fondova, koje će uticati na povećanje obima berzanskog trgovanja i stvaranje mogućnosti ulaganja u robu i terminske ugovore na robu za širu grupu investitora.

Donošenjem Zakona o robnim berzama koji se trenutno nalazi u fazi Nacrta (poslat je relevantnim institucijama na davanje mišljenja) stvoriće se mogućnost za sigurno dnevno trgovanje i uspostavljanje terminskog tržišta poljoprivrednim proizvodima.

Prepreke za dalji razvoj robno-berzanskog poslovanja u Republici Srbiji su sledeće:

- Nedostaje telo koje kontroliše i licencira robne berze i članove robne berze;
- Nedostaju zaštitni mehanizmi vansudskog obeštećenja koji garantuju da će prodavac biti isplaćen, kao i da će kupac dobiti robu;
- Odsustvo Klirinške kuće (berzanske i/ili nezavisne) koja vrši kliring i saldiranje trgovanja na robnim berzama.

Zakonskim regulisanjem oblasti robno-berzanskog poslovanja u dnevnom trgovanju stvorili bi se mehanizmi koji bi obezbedili povećanu sigurnost trgovanja na robnim berzama, s obzirom da bi one morale da zadovolje uslove za licenciranje i bile stalno kontrolisane od strane nadležnog organa. Stvorili bi se mehanizmi za vansudsko obeštećenje u slučaju neizvršenja obaveza iz kupo-prodajnih naloga oštećene strane. Uvođenjem kliringa i saldiranja unapredio bi se nivo usluga na robnoj berzi, tj. staranje o isplati i svim drugim administrativnim poslovima bi automatski vršila berza.

Uspostavljanjem terminskog trgovanja, pre svega fjučersima na žitarice, stvoriće se mogućnost osiguranja cene poljoprivrednih proizvoda u budućem periodu dok je poljoprivredni proizvod još na njivi. Suština osiguranja cene poljoprivrednog proizvoda (hedžing) u budućem periodu dok je proizvod još na njivi, sastoji se u sledećem: poljoprivredni proizvođač procenjuje rod koji očekuje, nakon toga prodaje procenjenu

količinu proizvoda sklapajući fjučers ugovor na berzi za isporuku u narednim mesecima (Zakić et al., 2012). I kupac i prodavac fjučers ugovora dužni su da polože novčani iznos kao depozit koji garantuje da nijedna strana u slučaju po nju nepovoljnog kretanja cena neće odustati od ugovora. Položeni novčani depoziti se dnevno usklađuju, tako da ukoliko cena proizvoda toga dana padne, prodavac fjučersa će biti na dobitku tj. prebaciće se iznos dobitka sa računa kupca na račun prodavca i obrnuto ukoliko cena proizvoda poraste iznos dobitka će se prebaciti na račun kupca. Prebacivanje sredstava između kupca i prodavca se odvija do poslednjeg dana isteka fjučers ugovora. Vrlo često se proizvod koji je prodat terminski ne isporučuje već se samo u zavisnosti od cene proizvoda na isteku fjučers ugovora sa depozitnog računa strane u trgovanju koja gubi na račun strane koja dobija prebaci razlika u ceni proizvoda koja je dogovorena na fjučers ugovoru u odnosu na stvarnu cenu poljoprivrednog proizvoda koja je toga dana na tržištu.

Uspostavljanje terminskog trgovanja poljoprivrednim proizvodima će povećati obim kredita poljoprivrednom sektoru od strane komercijalnih banaka, s obzirom da će banke biti u prilici da vrednost robe koja je kolateral za kredit osiguraju po istom, gore navedenom principu hedžing strategija i na taj način izdaju veći iznos kredita.

Zaključak

Hronični nedostatak sredstava za finansiranje poljoprivredne proizvodnje kao i sredstava za unapređenje života na selu su jedan od osnovnih problema agrara u Republici Srbiji. Izražena je potreba za povećanjem sredstava koja se plasiraju u ove oblasti, što se može postići akreditovanjem Uprave za agrarna plaćanja i Ministarstva finansija i na taj način omogućavanjem korišćenja IPARD sredstava za ove namene. Prelaskom na EU modele i programe subvencija u oblasti finansiranja agrara i ruralnog razvoja potrebno je da se izvrši prilagođavanje domaćim uslovima i potrebama. Programi subvencionisanja u zemljama EU su se vremenom menjali, tako da su pre dve decenije ovi programi bili orijentisani na povećanje obima i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda. Nakon što je došlo do povećanja proizvodnje, a samim tim i do visoke ponude i sniženja cena poljoprivrednih proizvoda, to je izazvalo probleme vezane za prihode poljoprivrednih proizvođača. Usled toga je EU promenila programe subvencionisanja koji su se bazirali na subvencionisanju po površini/broju grla i sl. Poljoprivredna proizvodnja u Republici Srbiji je gotovo u svim

oblastima značajno niža u pogledu prinosa u poređenju sa zemljama EU (vrlo često i dvostruko manja), tako da je preporuka da se mere subvencionisanja u Republici Srbiji usmere koliko je moguće na podizanje prinosa i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda (slično EU politici subvencionisanja u prethodnom periodu).

Uspostavljanje zakonskog okvira i kreiranje instrumenata za finansiranje, uređenje tržišta i trgovanja poljoprivrednim proizvodima, uspostavljanje instrumenata za upravljanje rizikom poslovanja u poljoprivrednom sektoru u Republici Srbiji daju pozitivne rezultate i neophodno je nastaviti sa uređenjem i unapređenjem ovog segmenta.

Literatura

- Aimin, H. (2010). Uncertainty, Risk Aversion and Risk Management in Agriculture. *Agriculture and Agricultural Science Procedia, Elsevier*, (1), 152–156.
- Belozertsov, A., Rutten, L. & Hollinger, F. (2011). Commodity exchange in Europe and Central Asia a means of management of price risk, Working paper, No. 5. Rome: FAO/World Bank.
- Hardaker, J. (2004). Coping with Risk in Agriculture. Edition 2. *CABI Publishing, ISBN: 0851998313 ISBN-13, Walingford*, (pp. 11-178). Retrieved November 22, 2011 from: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210784310000197>
- Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije (2014). *Izveštaj o stanju u poljoprivredi u Republici Srbiji u 2013. godini*. Preuzeto 22.11.2014. sa http://www.mpzss.gov.rs/wp-content/uploads/datoteke/korisna_dokumenta/Izvestaj_o_stanju_u_poljoprivredi_u_2013._-I_knjigal.pdf
- Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja za period 2014-2024. (2014). *Službeni glasnik Republike Srbije, br. 128/14*.
- Zakić, V. i Kovačević, V. (2012). *Importance of commodity derivatives for Serbian agricultural enterprises risk management*, Proceedings of the International Scientific Meeting - Sustainable agriculture and rural development in terms of the Republic of Serbia strategic goals realization within the Danube region, Tara - Belgrade, Serbia.
- Zakon o budžetu Republike Srbije. (2013). *Službeni glasnik Republike Srbije, 110/2013 i 116/2014*.
- Zakon o budžetu Republike Srbije. (2011). *Službeni glasnik Republike Srbije, 101/2011 i 93/2012*.

Zakon o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje. (2014). *Službeni glasnik Republike Srbije*, 128/14.

Zakon o javnim skladištima za poljoprivredne proizvode. (2009). *Službeni glasnik Republike Srbije*, 41/09.

Zakon o obligacionim odnosima. *Službeni list SFRJ*, 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i *Sl. list SRJ*, 31/93.

Primljeno: 16. mart 2015.

Odobreno: 19. maj 2015.

The Recent Legislature in the Republic of Serbia in Area of Incentives and Financing of Agriculture and Rural Development

Zorica Vasiljević¹, Vladimir Zakić¹, Vlado Kovačević²

¹*Faculty of Agriculture, University of Belgrade, Serbia*

²*Ministry of Agriculture and Environmental Protection of the Republic of Serbia, Belgrade, Serbia*

Abstract

The paper analyzes recent legislation in the field of the agriculture and rural development financing support in the Republic of Serbia. Legislative policy in this area is conditioned by the need to be established the market-based instruments and to be improved the segment of agriculture and rural development financing, as well as by the need for harmonization with EU legislation and the rules of the World Trade Organization. In the Republic of Serbia it is in preparation or effective the set of laws aiming at establishment of the financing instruments, as well as the risk management instruments operating in the agricultural sector. In the area of the agriculture and rural development financing it is of a great importance the *Law on incentives in agriculture*, which defines the conditions for eligibility for subsidies, The Law on financing agricultural production and the Law on public warehouses for agricultural products, as well as The Draft Law on

commodity exchanges. In the research and analysis there were used several methodological procedures, such as the desk research method, the methods of analysis and synthesis, deduction method and methods of descriptive statistics. The paper concluded that it is necessary to increase the funds available for financing of these areas. Furthermore, one of the paper conclusions is that the transition to EU models and subsidy programs in the area of the agriculture and rural development financing should be adapted to the local conditions and needs.

Key words: agriculture, risk management, financing of agriculture, agricultural subsidies

Zorica Vasiljević
E-mail address: vazor@agrif.bg.ac.rs

Received: March 16, 2015
Accepted: May 19, 2015